

Review: Forskning om udsatte grønlandere

Ifølge Danmarks Statistik boede der i 2018 16.370 personer i Danmark, som var født i Grønland. Og desværre oplever mellem seks og 20 % af dem sociale problemer med blandt andet alkohol- og stofmisbrug, psykiske vanskeligheder og hjemløshed (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 6). Men hvorfor er lige netop denne gruppe så hårdt ramt?

Ifølge undersøgelsen *I Grønland er jeg for dansk, og i Danmark er jeg 'bare' en grønlander*, lavet af Rådet for socialt udsatte grønlandere i Danmark, er der fem mulige årsager til at grønlanderne bosætter sig i Danmark:

1. Komme væk fra en konflikt eller truende situation
2. Ægtefællen kommer fra Danmark
3. Drømmer om en bedre tilværelse i Danmark
4. Kommer til Danmark for en begivenhed, og vælger at blive
5. Kommer til Danmark for bedre uddannelsesmuligheder for enten dem selv eller deres børn

(Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 12)

Det ser altså ud til at både uddannelsessystemerne og velfærdsstatens sociale sikkerhedsnet trækker en hel del.

Som en del af rigsfællesskabet, har grønlandere ret til at rejse til Danmark uden at blive registreret, og har samme rettigheder som de resterende danske statsborgere i landet (Rådet for socialt udsatte, 2014). Det betyder, at grønlandere der kommer til Danmark får direkte adgang til både uddannelsessystemet og velfærdsstatens goder. Det kan lyde som en stor fordel, men det er ikke altid helt så enkelt.

"Andelen af grønlandere i Danmark, der er socialt udsatte, er højere end andelen blandt den øvrige danske befolkning på alle de undersøgte områder", såsom psykisk helbred, hjemløshed og alkoholmisbrug (Baviskar, 2015, s. 10). Så selvom man som tilflyttende grønlander har adgang til alle de samme rettigheder som borgere født i landet, ender en uforholdsmæssig stor andel af grønlanderne som socialt udsatte.

Den danske forskning af socialt udsatte grønlandere i Danmark, inkluderer gerne fire årsager til at så mange grønlandere bliver socialt udsatte. Årsagerne er sprogbarrieren, at de selv skal spørge om hjælp, rodløshed, og deres mentalitet.

Sprogbarrieren

Det danske sprog har i mange år været en del af det grønlandske skoleskema, men de dansksproglige kompetencer veksler meget blandt grønlanderne. Der er nemlig stor forskel på hvor meget der tales dansk uden for klasselokalet, som eksempelvis kan afhænge af ens familiesammensætning. Derudover skal man også huske, at der i skolen gerne er særligt fokus på læsning og stavning, men ikke sprogets anvendelse i en mere aktiv kontekst. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 11)

Så selvom grønlandere har haft deres danskundervisning i skolen, er det bestemt ingen garanti for at de kan begå sig på et særlig avanceret plan her i Danmark – og slet ikke i et system som de dårligt kender. Som en ung grønlander i Aalborg sagde: *"Det er ikke kun det, at I taler én ihjel. Det er også alt det, man ikke ved, hvad er. Hvad er en lønkonto, hvor er den nærmeste bank, det med at finde vej... Nuuk er så lille! Det er et stort problem bare at få en nemkonto. Udskrifter fra konti. Skattesystemet. Sundhedsvæsenet. Hvordan finder man ud af bussystemet? ALT det er nyt!"* (Larsen, 2016, s. 13)

Der er selvfølgelig mulighed for at indkalde en tolk, hvis der altså skulle være tale om en sprogbarriere. Forvaltningsloven siger endda også at kommunen altid skal sikre, at deres budskaber forstås, hvorfor der kan indhentes en tolk hvis nødvendigt. Men det er ikke altid sikkert at der gøres brug af denne mulighed – enten fordi grønlanderen ikke vil være til besvær eller tror at han/hun forstår nok. Eller simpelthen fordi det kan være svært at finde en tolk, som kommunen i øvrigt også selv skal betale for. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 11).

Man skal selv søge hjælp

Da grønlandere er danske statsborgere, på lige fod med alle de danske statsborgere som fødes i Danmark, skal de også selv bede om hjælp, hvis de har brug for den. Desværre kan dette være en stor udfordring, da det kan være svært at gennemskue det ret komplekse danske system. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 8) Hvem skal man spørge om hvad, og hvor skal man gå hen?

Det er gerne lidt nemmere at søge hjælp for de personer som fødes af grønlandske

forældre her i Danmark, end de personer som fødes i Grønland, og først som voksne kommer til Danmark. Men de er faktisk *"...alligevel dårligere integreret på arbejdsmarkedet end andengenerationsindvandrere fra ikke-vestlige lande. Noget tyder altså på, at mange grønlandere har brug for mindst lige så meget hjælp til at integrere sig som andre tilflyttere, også i anden generation"* (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 22).

Men der er også nogle grønlandere, som godt ved hvor de skal søge hjælp, men ikke rigtig tør alligevel. For hvad nu hvis man udtrykker et problem, som kan have større konsekvenser end man lige kan gennemskue – såsom at tvangsjerne børn, og noter på computeren, som følger med én videre. (Larsen, 2016, s. 23).

Rodløshed

Flere grønlandere har haft kortere eller længere skoleophold eller ophold i familiepleje i Danmark, hvor de har oplevet måske flere år med et rimeligt fremmed sprog og en fremmed kultur, som til sidst kan ende med at blive en stor del af deres identitet. Nogle oplever endda igennem deres voksne liv at pendle frem og tilbage mellem Danmark og Grønland, og ikke rigtig kunne falde til nogle af stederne. Det samme kan også gøre sig gældende for børn som fødes i Danmark af to grønlandske forældre. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 35).

Foruden de identitetsmæssige vanskeligheder denne rodløshed kan skabe, kan det også give helt praktiske problemer med at beholde både en fast bopæl og et fast arbejde, samt integrationen i det danske samfund. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 35)

Grønlanderes mentalitet

Grønlandere og danskere har ofte meget forskellige mentaliteter, da grønlandere gerne er mere tilbageholdende end danskere. Grønlanderne snakker typisk heller ikke så meget som danskerne gør, og er ikke nær så konfronterende, og får altså ikke altid sagt fra eller spurgt ekstra ind, hvis der er noget de måske ikke helt forstår. Som en ung grønlander i Aalborg sagde, så er sagsbehandlerne *"...rigtig søde til at sige, at man bare skal spørge om alt. Men det er bedre, hvis det er dem der spørger os"* (Larsen, 2016, s. 11). Der er endda et grønlandsk udtryk der hedder: *ajunggilaq*. Det betyder noget i retning af "det ordner sig" eller "det er fint nok", som er et udtryk for og tro på at tingene nok skal ordne sig. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 43)

Den mere tilbageholdende adfærd betragtes som en høflighed i Grønland, men i Danmark kan det måske blive misforstået som en accept, hvilket kan føre til mange misforståelser. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 23)

Grønlandere er også forholdsvis spontane, og bryder sig ikke nødvendigvis om at lægge planer for mange dage ud i fremtiden, hvilket må siges at være ret anderledes i Danmark med indkaldelser til møder, faste arbejdstider m.m. (Larsen, 2016, s. 10) En ung grønlander beskrev det som *"...en afslappet indstilling, når man kommer fra Grønland. Man tænker ikke på dagen i morgen, og så kommer man hertil, hvor hele maskineriet skal køre perfekt. Så man får en splittet indstilling"* (Larsen, 2016, s. 16).

I Grønland har man også en meget stærk tradition for at hjælpe hinanden, og slår gerne dørene op for venner og familier som har brug for det. Og der kan faktisk være tale om ret store familienetværk som inkluderer

både fætre, kusiner og granonkler, hvilket giver nogle helt andre familieforhold end dem vi måske kender her i Danmark (Ahlmark, Davidsen, Larsen, & Pedersen, 2019, s. 9).

Det kan være én af forklaringerne på, hvorfor mange grønlandere også søger deres landsmænd i Danmark. Ifølge *Sundhedsprofil for socialt udsatte grønlandere i Danmark* (2019), ser 72% af socialt udsatte grønlandere deres familie, venner og bekendte dagligt eller næsten dagligt, mod 41% blandt andre socialt udsatte (Ahlmark, Davidsen, Larsen, & Pedersen, 2019, s. 29).

Mange grønlandere ser deres landsmænd i de mange værestedstilbud vi har, men andre foretrækker Christiania, hvor hash og alkohol desværre fylder meget. Det kan også være en del af forklaringen på, hvorfor mange grønlandere ikke har et invaliderende stort forbrug derhjemme, men først får det i Danmark. I Danmark er indtaget af alkohol og stoffer nemlig en del af fællesskabet, som de nyder godt af for at bryde ensomheden. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 25)

De sociale problemer blandt udsatte grønlandere

De fire beskrevne elementer, kan altså alle sammen være med til at give grønlandere sociale vanskeligheder i det danske samfund. Især **alkoholindtag** er en stærk fordom mod grønlandere, og ifølge *Sundhedsprofil for socialt udsatte grønlandere i Danmark* (2019), indtager 47% af socialt udsatte grønlandere da også alkohol på daglig basis imod kun 17% blandt øvrige socialt udsatte. Andelen af grønlandere som er tilmeldt alkoholbehandling, var også omkring 10 gange så høj, som andelen af danskere i en undersøgelse fra 2015 (Baviskar, 2015, s. 53).

I undersøgelsen *I Grønland er jeg for dansk, og Danmark er jeg 'bare' en grønlander* (2014) taler én af deltagerne også flere gange om et stort alkoholindtag imens deltagerne boede i Grønland, men at indtaget kunne standses når der var arbejde at få. Der blev først tale om reelt misbrug, da de flyttede til Danmark – måske på grund af det manglende arbejde og uddannelse, men måske også fordi de allerede bosiddende grønlandere drak mere. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 14-15).

Ifølge *Sundhedsprofil for socialt udsatte grønlandere i Danmark* (2019), er 50% af de socialt udsatte grønlandere **hjemløse**, hvorimod kun 24% af de øvrige socialt udsatte lever som hjemløse (Ahlmark, Davidsen, Larsen, & Pedersen, 2019, s. 15). Denne skævhed kan skyldes, at grønlanderne simpelthen ikke ved hvor de skal søge hjælp henne.

I undersøgelsen *I Grønland er jeg for dansk, og Danmark er jeg 'bare' en grønlander* (2014), var der 12 grønlandske deltagere, hvor man havde mistanke om at flere af dem har psykiske vanskeligheder – såsom posttraumatisk stresssyndrom – som de ikke har fået hjælp til at bearbejde. Nogle af deltagerne udtrykte også selv, at deres misbrug af både alkohol og stoffer, startede som en slags selvmedicinering. (Rådet for socialt udsatte, 2014, s. 34) Eksempler på ubehandlede traumer blandt socialt udsatte grønlandere kunne være selvmordsforsøg på egen krop eller selvmord blandt familiemedlemmer, trusler om vold, ubehandlet sorg, omsorgssvigt, udsættelse for vold og seksuelle krænkelser (Ahlmark, Davidsen, Larsen, & Pedersen, 2019, s. 20).

Opsamling

Når man kigger forskningen igennem, fremstår de tilflyttende grønlandere som en unik gruppe i det danske samfund. De har gerne en meget lille viden om det danske sprog og den danske kultur, men får ikke automatisk den samme hjælp som indvandrere og andre tosprogede, da grønlanderne er danske statsborgere. De har derfor samme rettigheder som alle andre danske statsborgere – de ved bare ikke altid hvordan de får adgang til den hjælp de har ret til, og også ofte virkelig har brug for.

Birgitte Albæk Henriksen

Citerede værker

- Ahlmark, N., Davidsen, M., Larsen, C. V., & Pedersen, P. V. (2019). *Sundhedsprofil for socialt udsatte grønlandere i Danmark*. Rådet for socialt udsatte.
- Baviskar, S. (2015). *Grønlandere i Danmark - en registerbaseret kortlægning*. SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Larsen, M. N. (2016). *"I bruger alt for mange ord" - Rapport om inklusion af unge grønlandere i Aalborg*. Socialstyrelsen.
- Rådet for socialt udsatte. (2014). *I Grønland er jeg for dansk, og i Danmark er jeg "bare" grønlander*.